

DITA PŘIKRYLOVÁ (30) – jedna z nejzajímavějších a nejprogresivnějších žen českého světa moderních technologií

Zakladatelka neziskovky Czechitas dává současným českým ženám svobodu. Svobodu změnit profesi, i když vystudovaly jiný obor.

Svobodu najít si dobrou práci po mateřské, i když děti jsou ještě malé. Svobodu těm, kteří si myslí, že jim digitální vlak už dávno ujel a nedá se dohonit. V roce 2014 založila firmičku pod heslem „holky učí programovat holky“; dnes má 49 zaměstnanců a 560 externistů v sedmi městech České republiky. Kursy zatím prošlo 20 000 Češek; stovky z nich si díky tomu našly novou práci. Czechitas získala svou podobu v brněnské cukrárně na Zelném trhu na konci roku 2013, kdy si studentka **fakulty informatiky** Masarykovy univerzity Dita Příkrylová se spolužačkou Mirkou a kamarádkou Monikou načrtla logo na ubrousek a řekla si, že zkusí uspořádat **IT** kurs, volnočasovou aktivitu pro další kamarádky. Chtěla jim ukázat, že moderní technologie jsou užitečné a taky zábavné: tehdy frčely například webové stránky. Začala pod hlavičkou Czechitas pořádat kursy se základy programování, tvorbou webu, datovou analýzou a vývojem mobilních aplikací. Za pár let se z její práce stal mezinárodní fenomén; v září 2019 bylo v Brně otevřeno první vzdělávací centrum Czechitas House, další budou následovat.

* Co musí člověk umět, aby se stal programátorem?

Potřebujete jen pár věcí. Hlavně logické myšlení, analytický přístup. I ten se však dá vytrénovat, ostatně jako téměř každá jiná dovednost. Důležitá je trpělivost a disciplína, schopnost zakousnout se do problému a nevzdát se, když vám to zrovna nejde, schopnost se učit nové věci – to ale platí u každé práce. Potom je důležitý určitý druh komplexního myšlení, schopnost vyhledávat už hotové, naprogramované věci, schopnost řešit problémy. I to se dá naučit. Dnes už totiž nestavíte aplikace na zelené louce, je jenom třeba najít a dát dohromady funkční bloky, které už vymyslel někdo před vámi. S genetickou výbavou to vůbec nesouvisí. Člověk rozhodně nemusí být génius, aby se stal programátorem, nepotřebuje k tomu žádné speciální buňky.

* Ve kterém věku ztrácejí holky zájem o techničtější předměty?

Většinou okolo dvanácti. Jsou na to i odborné studie. Do té doby nikdo neřeší, jestli jste holka, nebo kluk, všechny děti baví počítače stejně, všichni mají stejné předpoklady. Jenže i chytré holky potom tak nějak uvěří, že „nejsou na matiku“, a studují ekonomii nebo produkci nebo humanitní obory, protože se všeobecně tvrdí, že jsou organizačně schopné, mají talent na jazyky a rády pracují s lidmi. Jenže všechny tyhle lidi svět **IT**, který je navíc docela výnosný, velmi potřebuje.

* Souvisí věk 12 let nějak s nástupem puberty, kluci, malování, móda a tak dále?

Jedním z faktorů víry, že „holky nejsou na matiku a vůbec nerozumějí fyzice“, je určitě fakt, že se v Česku silně porovnáváme s ostatními, řešíme, co si o nás myslí okolí. Tím se z holek v pubertě, jež programují, stává takzvaný peer crusher, člověk, který vybočuje z party. Najednou jste divná, když vás baví počítače, a vaše kamarádky chtějí jít po gymplu na fildu a na práva a na žurnalistiku a na medicínu. A jak by to vypadalo na Instagramu, když si dáte do stories, že strávíte sobotu na kursu programování, versus když jdete nakupovat na fashion market?

* Zdá se mi naopak, že být „holkou v **IT**“ je teď docela sexy...

Hodně taky záleží na lidech, jež v životě potkáte: máme už studentky, které měly na základce učitelku na programování, a tak jim přišlo samozřejmé, že by mohly dělat stejné povolání. To, že vás matika nebaví třeba v deseti letech, vůbec neznamená, že na ni nemáte talent; může za tím stát i učitel. Ale

české holky stejně nejvíc ovlivňují rodiče: hodně z nich cestu svých dcer do programátorského světa nepodporuje, protože mu sami nerozumějí. V Praze je to trochu jinak, ale v regionech tlak rodiny zůstává.

* V jakém smyslu?

Pocházím z malé vesnice na Moravě, a když přijedu na návštěvu, jsem tam pořád ještě vnímaná hlavně jako člověk, jenž by už měl mít dávno děti. Že mám práci, která mě strašně baví a naplňuje, se tam příliš nepočítá. Babička má sice spoustu dalších vnoučat, ale i tak se na mě dívá jako na vyvrhele. Pět let jsem žila v Brně a teď žiju už pět let v Praze, mám tak docela dobré srovnání. Šest mých kolegyně z brněnské pobočky Czechitas už odešlo v poslední době na mateřskou, zatímco v Praze si naše spolupracovnice, v průměru o tři roky starší než ty brněnské, ještě ani nehledají partnery. To je můj soukromý sociologický vzorek zhruba 50 lidí – možná to není tak úplně statisticky přesně, ale já za tím cítím trend demografické odlišnosti.

* Kolik let je typické klientce, jež se přihlásí na některý z kursů Czechitas?

Je to nejčastěji maminka s malými dětmi, která vystudovala fildu, právo, ekonomii nebo sociální studia. Pracovala, pak šla na mateřskou, vrátila se a zjistila, že chce flexibilnější formu práce. Věkový průměr je asi 25-45 let, ale skupina ohrožená technologickým pokrokem jsou lidé až do 65 let věku; nejstarší studentce bylo tenkrát čerstvých 75 let, když se k nám přišla naučit základy programování. Na náročné kursy programování přicházejí většinou lidé z vysokých škol, kteří opravdu chtějí práci. Kursy vyžadují velkou disciplínu, probíhají prezenčně, ne on-line, jsou o víkendech a po večerech, takže holky na čtyři měsíce úplně škrtnou svůj společenský život. Většina z nich chce zkusit něco nového, chtějí se posunout v kariéře někam, kde by mohly svůj život lépe ovládat samy. Proto firmám nenápadně připomínáme: bacha, holky to taky umějí, jen si u nás vyberte.

* Firmy tomu ještě, po pěti letech existence Czechitas, nevěří?

U vysoce postavených manažerů různých firem je shoda, protože cítí potřebu nábory velkého množství lidí, rozumějí investicím ve vzdělávání a přínosu podpory komunit, cítí taky tlak na diverzitu. U IT manažerů, kteří pak sedí s juniorní rekvifikovanou slečnou, se však ještě pořád projevuje velká nedůvěra. Ale i takoví lidé nakonec přijdou a řeknou: „Díky moc, je to bezvadné, my jsme u nás v IT oddělení dřív měli nemluvné, introvertní programátory, a najednou tam s nimi sedí úplně normální holky!“ Zlomový byl pro Czechitas rok 2017, kdy jsme spustili intenzivní rekvifikační kursy Digitální akademie: Data. Trvá vždycky tři měsíce a běží v Praze, Brně a v Ostravě. Už má stovky absolventek, jež dnes normálně pracují v IT.

* S jednou vaší absolventkou jsem se potkala, pracovala dřív jako servírka v hotelu. Vyprávěla mi, jak ji ne bavila závislost na dýškách a jak je pyšná, že si teď vydělává sama, vlastní hlavou a není na nikom závislá. To je, myslím, dobrá reference...

Podobných příběhů jsou stovky. Třeba Zuzka z Liberce, která dojížděla do Prahy na akademii třikrát týdně. Měla dvě děti, třía pětileté, nevěděla, co bude dělat, hledala nové uplatnění. Absolvovala intenzivní tříměsíční rekvifikaci, což jí vzalo všechn volný čas. Ale zvládla to, manžel jí pomohl, hlídal děti a Zuzka patřila s přehledem k nejlepším studentkám. Po akademii okamžitě dostala místo jako datová analytička srovnávacího cenového portálu, takže dokonce našla fl exhibilní práci přímo v Libereckém kraji, kde bydlí. Pak se k ní přidal i manžel – také teď studuje IT.

* Co se za těch pět let, co učíte ženy programovat, změnilo?

Už nebojujeme s hejtry a už nám velice dlouho nikdo neřekl, že jsme feministky a že myslíme jen na sebe a na svoje práva. Lidé chápou, že objevujeme nové talenty, jež neměly předtím o IT zájem nebo měly strach. Mezi učiteli na základkách i na středních školách se trochu méně objevuje tendence, že holky sedí na hodinách informatiky vzadu, protože „na to nejsou“ a protože by je to „stejně ne bavilo“. Obecně už nemusíme pořád dokola dokazovat, že holky do tvorby nových on-line světů patří stejně

jako kluci. Dáváme přednost ženám, ale když je volno, tak se do kursů můžou přihlásit i kluci.

* Kdy vás poprvé napadlo, že chcete učit programování?

Seděla jsem sama mezi dvaceti klu kama v posluchárně v Brně. Zvednout ruku na hodině programování a zeptat se na něco zdánlivě banálního chtělo kuráž, projít úzkou uličkou v počítačové hale taky; snad ještě víc, než mají modelky na molu. A najednou mi přišlo líto, že tam sedím sama, a řekla jsem si, že ostatním holkám musím říct, že jsou při vytváření technologického světa fakt potřeba. Protože i ten on-line svět bude lepší, když ho budou i tvořit, nejenom užívat.

* Když jste v letech 2009–2015 studovala v Brně **informatiku**, kolik tam bylo spolužaček?

Třicet holek ze zhruba 340 studentů. Ale za posledních pět let se to změnilo, máme na to data – dnes je na **fakultě informatiky** už 17,5 procenta holek.

* Vymýšlejí ženy jiné aplikace než muži?

Rozhodně. V nápadech se často objevuje organizování volného času, hodně taky různá sociálně prospěšná témata. Zní to banálně, ale je to strašně důležité, protože tady rostou nové firmy i neziskovky, jež potřebují správně využívat moderní technologie a někdo jim je musí navrhnout.

* Hackathon prodejního systému dálničních známek nedávno obohatil český veřejný prostor o novou formu občanského protestu. Pořádáte ženské hackathony?

My vícedenní hackathony neděláme, ale nejvíce se tomu konceptu blíží náš jednodenní hackathon pro středoškolačky na konci letního tábora, kdy stráví týden programováním a grafikou, dělají jednodenní projekt a na konci ho prezentují. Tak vznikla aplikace pro neslyšící, která jim umí po určitém zvuku poslat upozornění na mobil, že se něco děje. Nepořádáme ale hackathony profesionálně, na to jsou jiní. Děláme je spíš jen proto, abychom využili nápaditost a znalosti holek, jež zrovna v kursu máme.

* Líbí se mi, že jste v Czechitas s tématem „holky to chtěj' taky“ nikdy nevystupovaly ublíženě. Nebylo to: muži nás nechťejí pustit k matice a k fyzice... Je to záměr?

Těmhle řečem jsem nikdy nerozuměla. Jsem člověk s velmi šťastnou životní cestou. Byla jsem prostě holka, která měla ráda matiku. Ale teprve s Czechitas jsem si uvědomila, že to možná byla spíš náhoda a že mi k úspěchu pomohlo kreativní prostředí, v němž jsem vyrůstala. Nikdo mi nehodil jediný klacek pod nohy, nikdo se mě nesnažil zastavit.

* Vaši rodiče přitom nebyli zrovna matematici...

Neodrazovali mě, to někdy úplně stačí. Maminka pracovala v přerovské firmě Meopta, pak se v 55 letech naučila Excel a rekvalifikovala na administrativní pracovníci. A teď se zpátky stala učitelkou v mateřské škole, což vždycky chtěla. Tyhle změny v životní cestě se mi zdají skvělé. A hodně mě ovlivnil táta. Je stejně jako já takzvaný early adopter, baví ho brzy po objevení po užívat nové věci: nejen technologie, ale třeba i sporty. Prostě něco nového přijde na trh a on si to hned musí zkusit. Někde to sežene, třeba i jen napodobeninu, a jdeme na to! Pořád nám domů tahal různé klučíčí hračky.

* Jaké byly před 20 lety klučíčí hračky?

Ve školce jsem si hrála s třípatrovou parkovací garáží, ta mě ovlivnila celoživotně. Jinak auta, ale i panenky, s těmi jsem si hrála u kamarádky. A jako jedni z prvních jsme měli v domácnosti počítač. Táta pořád dělá v **IT**, má firmičku na správu sítí. Pořád se něco nového učí – teď si tiskne věci z 3D tiskárny. Programuje si drony, chystá se na droní závody... Věřím, že hračky, jež nosí rodiče dětem domů, zásadně ovlivňují jejich budoucí povolání.

* Dnešní děti od asi tak sedmi let vyrůstají s výkonným počítačem v kapse. Tušíte, jak to ovlivní jejich budoucí život?

Záleží spíš na tom, co je s tím telefonem naučíme. Je hodně zajímavých edukativních hraček, třeba programovatelných, které můžeme dětem ukázat. Takových, jež je posunou dál v algoritmickém myšlení, které sice zůstává v jádru programování, ale může se hodit i k řešení jiných problémů off-line. Dětem technologie už nevezmeme nikdy. Nebude možné bez nich fungovat, komunikovat, pracovat, žít. Nic s tím nenaděláme. Naším úkolem je, aby se technologie naučily používat bezpečně – a aby je taky vytvářely.

* Co na technologiích nejvíc baví vás?

Umělá inteligence, chytré domy, takzvané smarthomes. A taky další inteligentní technologie na vylepšení osobního života. Bydlím v domečku a mám super kluka, který je zahradník a taky geek – jako můj táta. Je nadšený z automatizace nejrůznějších domácích zařízení. Máme vytápění ovládané přes mobil, dále osvětlení, jež se dá regulovat nebo nastavovat na konkrétní čas. Vlastně všechno mám ovladatelné přímo z mobilu, nic jiného nepotřebuju, nemám už ani klíče. Pořídili jsme si okna, která změří kvalitu vzduchu a pak se podle toho otevírají i zavírají sama. I v noci, průběžně. To je super. Přes mobil dokážete stáhnout rolety, zamknout...

* Umí vaše lednička sama říct, že v ní chybí mléko, a sama vyslat signál, aby se do koupilo?

Naše lednička není chytrá. Navíc je pořád prázdná. Můj současný domácí projekt je momentálně měření teploty kompostu, to se mi zdá důležitější. Ale k ledničce: to je zrovna skvělý příklad toho, co si může doma vyrobit každý sám! Potřebujete jednoduše jen Arduino, což je otevřená elektronická platforma založená na uživatelsky jednoduchém hardwaru a softwaru. Arduino je určeno pro kutily, umělce a designéry – pro každého, koho zajímá vytváření interaktivních objektů nebo prostředí. No a z něj si můžete sestavit přístroj, který umí monitorovat prázdná místa v ledničce senzorem. Ten pak pošle data přes mobilní aplikaci do on-line nákupního centra nebo služby. A ty vám mléko dovezou domů, už ho jen dáte do ledničky na místo. To se dá, zkuste to.

* A co chytrá těla, smart bodies?

Myslíte kontrolu tělesných funkcí? Vlastním v tomto ohledu nejlepší věc na světě, prstýnek na monitorování kvality spánku a pohybu. Měří tep i frekvenci dechu. Je v něm počítač a má mobilní aplikaci, přes Blue tooth se zesynchronizuje a můžete sledovat, jak moc aktivní v průběhu dne jste. Hodně sportuju, a tak mi prsten často píše, že mám zpomalit, relaxovat a regenerovat. A je tam dokonce nově i funkce meditace. Víím, že bych měla víc poslouchat svoje tělo, ale jsem ráda, když mi o něm něco řeknou i počítačová data.

* Dala byste si do těla implantát?

Implantát jako kyborg? Ten zatím nemám a ani to neplánuju. Líbí se mi Neuralink od Elona Muska, což je firma, jež vyvinula technologii, která bude umět ovládat počítač či mobil lidskou myslí. Ale teprve letos se to bude zkoušet na prvních lidech, takže uvidíme. Jsem technooptimistka a myslím si, že technologie nám v budoucnosti pomůžou vyřešit hodně sociálních problémů. Těším se na přesné robotické operace lidského oka a další vývoj nanotechnologií, díky nimž bude predikce rakoviny mnohem přesnější než teď.

* Dodržíte digitální detox?

Mám ráda svůj klid, sportuju, trávím čas s lidmi normálně off-line. Mám svoje hranice, které si hlídám. Musíme technologiím nastavovat pravidla, aby nám dobře sloužily, abychom nebyli jejich otroky. Facebook mám už jen jako pracovní nástroj, přes Facebook nekonzumuju žádné informace, nesnáším reklamy. Přesunula jsem se na Twitter a lidi, od nichž čerpám informace, si vybírám sama – můj

mediální svět jsem si sestavila z autorů, kterým důvěřuju. A doma vůbec nepoužívám telefon – když se dostanu přes Bluetooth domů a zapnu si světla a všechno ostatní, mobil vypínám. Ráda žiju v lese, chodím na procházky. To ani není detox, spíše uvědomělý přístup k technologiím.

* Lidé všech generací jsou pořád na mobilech, vidíme je shrbené nad svými krabičkami na ulicích, v metru, v krámech...

Telefon už bude za chvíli v brýlích nebo čočkách, takže už se nebudeme tolik hrbit. To bude fajn. Pak už budeme komunikovat jen myšlenkami, takže už nikdo nebude tak hulákat po ulicích. Nebo budou lidé chodit s VR brýlemi a už se budou potkávat jen ve virtuální realitě. A kdo ví, co bude dál?

* Je dobře se hodně ptát?

Ano, určitě, ptát se „proč?“ a „proč ne?“ je základní právo člověka v demokracii. Děláme to v Česku málo. Hodně věcí bereme jako samozřejmost – a právě proto jsme jako země v některých ohledech málo radikální, vymýšlíme málo disruptivních technologií a inovací, jež by zásadně měnily svět. Myslím, že ptát se proč je zásadní. Hlavně u dětí. Dnešní děti opravdu rozumějí IT, jsou uživatelsky na vrcholu, ale neptají se příliš, jak a proč to přesně funguje. Kdyby se otázka PROČ dostala do školství, tak ovlivní všechno. Celou zemi. I to, jak naši občané vnímají politickou situaci.

* Vyrůstá generace, které ani vy už skoro „nestačíte“?

Jistě. Můj mladší brácha hrál od třinácti do devatenácti počítačové hry a nikdo nevěděl, jestli mu to někdy k něčemu bude. Ani já ne. Když odešel na vysokou, uměl díky těm hrám perfektně anglicky a měl díky on-line komunitám spoustu skvělých přátel. Dneska už nehraje hry, reprezentuje ČR ve veslování, má svoji neziskovku, je mu 21 let, pořád studuje tu vysokou a má se naprosto skvěle. Až půjdou dnešní desetiletí na první brigádu, technologie už budou úplně všude. Bez přehánění. Budou tady a budou se stávat nejběžnějším pracovním nástrojem v IT i mimo IT, v jakémkoli oboru. A už nikdy nezmizí.

„Zvednout ruku na hodinu programování a zeptat se na něco zdánlivě banálního chtělo kuráž, projít úzkou uličkou v počítačové hale taky; snad ještě víc, než mají modelky na molu.“

Foto autor| FOTO NGUYEN PHUONG THAO

Foto popis| „Implantát jako kyborg? Ten zatím nemám a ani to neplánuju.“

Foto popis| Momentka z otevření prvního Czechitas House v Brně, 5. září 2019

Foto autor| FOTO CZECHITAS